

GALERIE SOVOVY MLÝNY - PRAHA

ART GALLERY SOVOVY MLYNY - PRAGUE

Stavebník / Client: Česká nadace Jana a Medy Mládkových

Místo / Location: Kampa, Malá Strana, Praha

Charakter / Type of construction: rekonstrukce / reconstruction

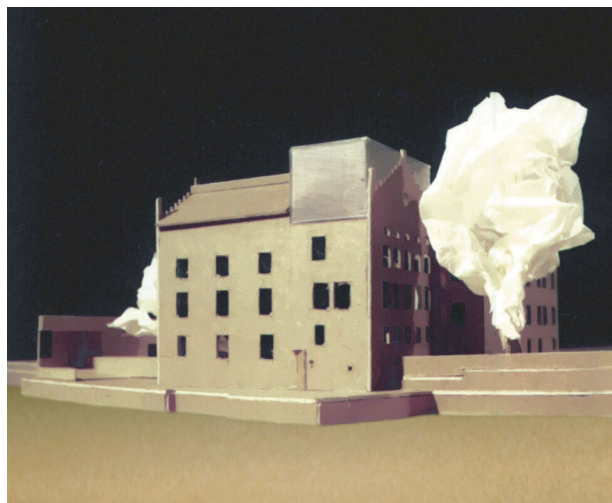
Užitná plocha / Usuable area: 1950 m²

Fáze / Stage: soutěžní projekt / competition entry

Architekt / Architect: Patrik Hocke, Michal Fišer, Jan Mužík

Ocenění / Award: 1. Cena / 1st. prize

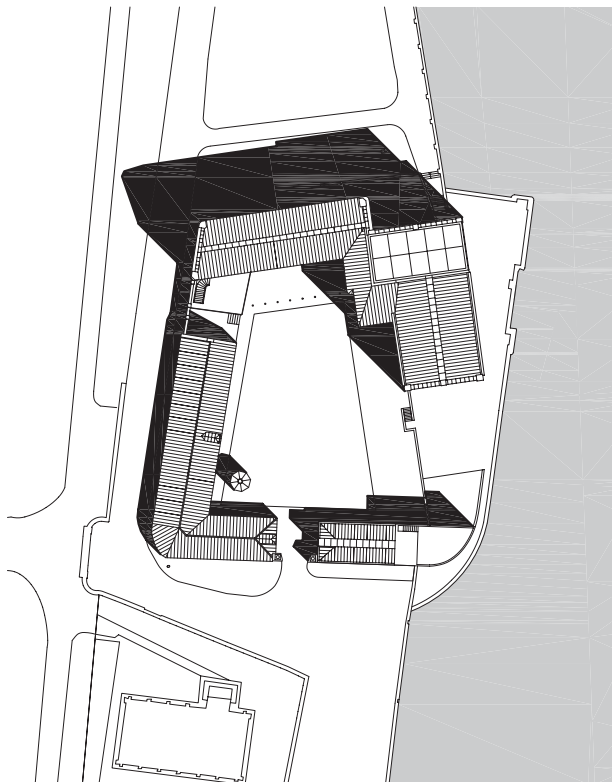
Foto / Photo: Michal Fišer

POHLED PŘES ŘEKU / VIEW OVER RIVER

VÝSTAVNÍ DVORANA / EXHIBITION HALL

SITUACE / SITE PLAN

VIZE

Způsob, jakým vzniká galerie Jana a Medy Mládkových je pro Prahu i celé Čechy mimořádný. Z podnětu osvěceného klienta se zrodí dílo velkého významu. Svěžest a koncepční velkorysost nebude této instituci cizí. Nebude ztrácet smysl pro cit a pozornou vnímavost prostředí, ve kterém existuje a nezůstane strnulým monumentem. Stane se tepajícím srdcem Kamy. Architektura bude důrazná, avšak obezřetná.

PRAHA

Řeka na sebe poutá dominanty, často solitérní, svébytné jednotky – mostní věže a vodárenské věže, mlýny, instituce, hotely... Mosty a jezy dominanty spojují. Díky Čertovce tato je tato logika v prostředí Kamy obzvlášť zřetelná a Sovovy mlýny tvoří protipól Staroměstským mlýnům na pravém břehu řeky.

KAMPA

Neviditelná blízkost řeky prokrvuje zelený svět uvnitř kamenné struktury města. Vitální místo přitahuje lidi. Malá krajina má svůj hrad. Veřejná náplň je téměř samozřejmostí a oba póly – park i jeho hrad z aktivního vztahu získají.

KONCEPT

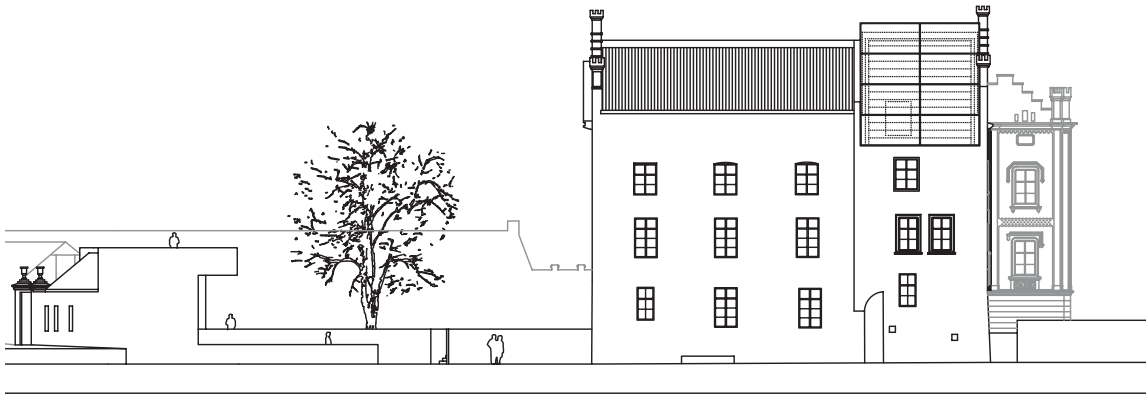
Bývalé mlýny si zachovají svou autonomii. Dům v jihovýchodní části nad řekou bude zbourán a lapidární hmotová kompozice kolem vnitřního dvora bude otevřena výhledem na řeku. Nový dům logicky doplní kompozici hmot. Přistupujeme na základní hmotový charakter areálu – dialog dvou měřítkově odlišných částí. Hmoty mlýnů je ve skutečnosti srostlící jednotlivých etap. Naším záměrem není tyto etapy násilně sjednocovat uniformou fasády, ale naopak zviditelnit jistou bizarnost celé kompozice a pokračovat v principu jednoduchého přirůstání nových objemů. Zastřešení výstavní dvorany vstupuje do charakteristické siluety malostranského břehu způsobem nekompromisním, přesto nechce být ke stavbě a svému okolí arogantní, je postavena nad "jednou historickou etapou" mlýnů, v noci se stává svítícím majákem zespodu ohraničen charakteristickou stupňovitou atikou.

EXPOZICE

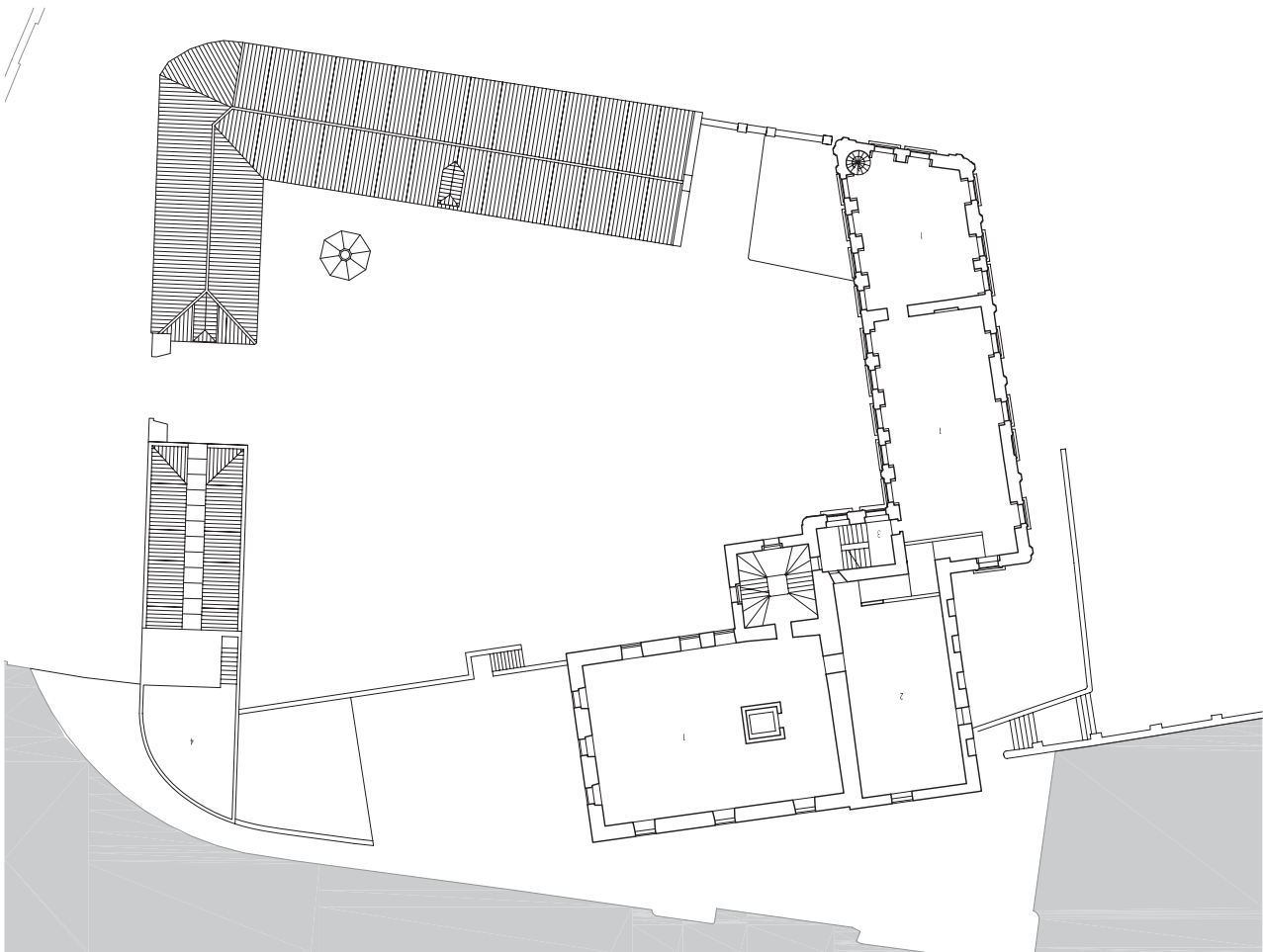
Hlavní výstavní prostory se nacházejí v horních patrech domu. Tato pozice má jak racionální opodstatnění (velká voda), tak symbolické důvody. Bůh ví proč člověk ukládá své cenné odkazy hluboko do země nebo k nebi do kostelních bání. Všednost zůstává opuštěná na povrchu. Dvě na sebe kolmá, podlouhlá křídla svírají převýšenou dvoranu. Je to nové srdce celého areálu, je oslavou přirozeného světla, média věčného a absolutního. Prostor může být chápán jako prostředí uměleckého atelieru, místo kde umění dostává svou reálnou formu, kam se běžně návštěvník nepodívá. Konstrukce zasklení je dvouvrstvá, vnitřní vrstvu tvoří skleněné opískované lamely, za kterými prosvítá původní atika domu, vnější plášť jsou tabule čirého izolačního dvojskla. Nový objekt při jižní straně areálu bude sloužit pro drobné krátkodobé výstavy, výchovné programy pro děti, provizorní atelier a jiné. Podobně alternativní je místo na náplavce, která se může stát výstavním prostorem pro monumentální plastiku, divadelní scénou, bude přirozeným poutačem galerie. Objemné nebo těžké exponáty budou umístěny ve dvoraně či v exteriéru volně v prostoru dvora a náplavky. Vertikální dopravu těžkých exponátů řešíme použitím autojeřábu, který dopraví díla do výstavní dvorany otvorem ve střeše.

SVĚTLO

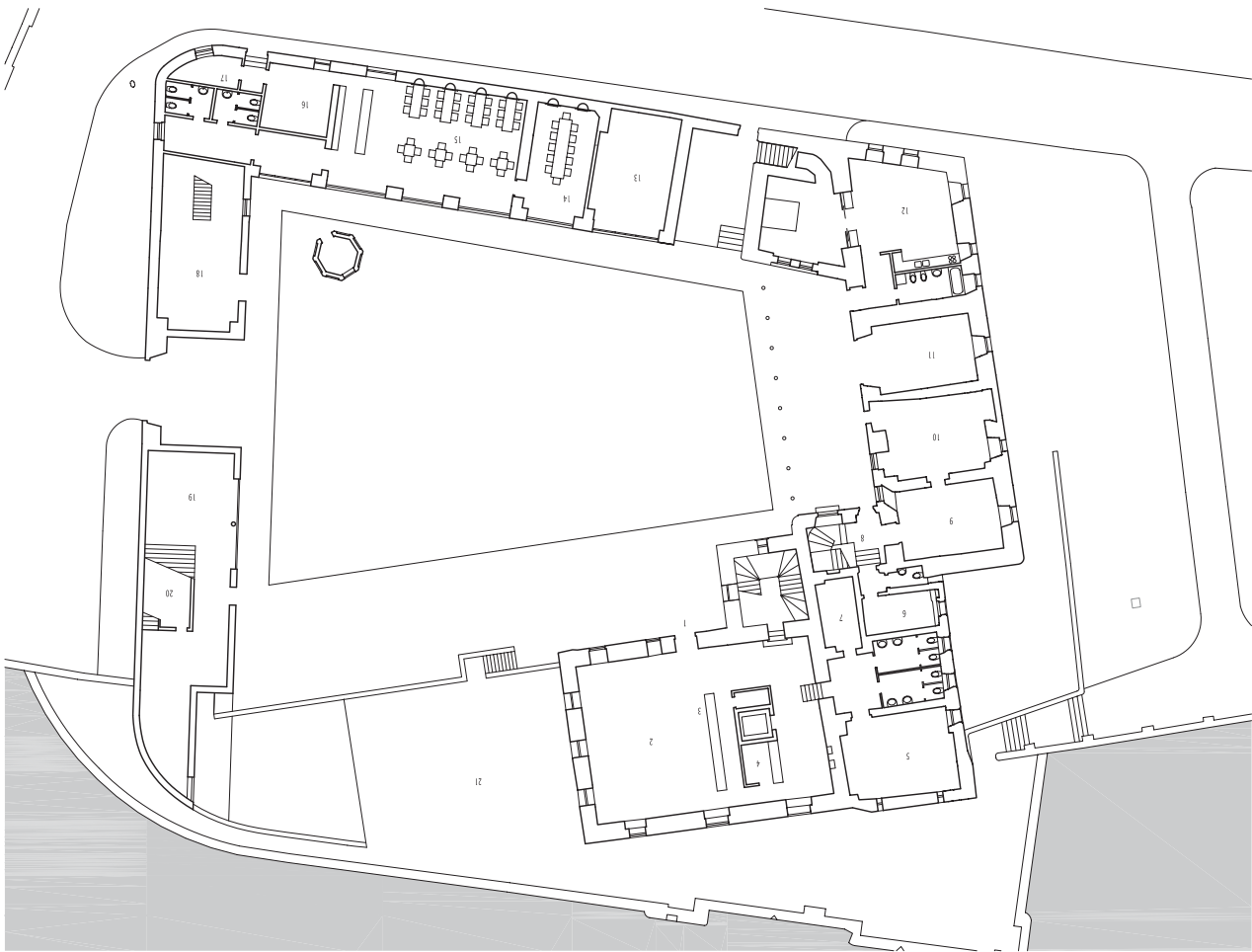
Jednotlivé výstavní prostory jsou různorodé, mají odlišné světelné poměry, proporce, vztahy k exteriéru. Přejít z jednoho do druhého vždy skýtá jistý prostorový zážitek. Tmavé místnosti střídají prosvětlené, temnou půdu spoře nasvětluje průběžný vrcholový světlík. Nehledáme rafinované metody zamezení proniku slunečního světla do prostoru galerie. Okna zůstanou okny a návštěvník bude mít možnost ověřit svou polohu ve městě výhledy ven. V severním křídle je možno výstavní prostory zatemnit použitím původních vnitřních okenic.

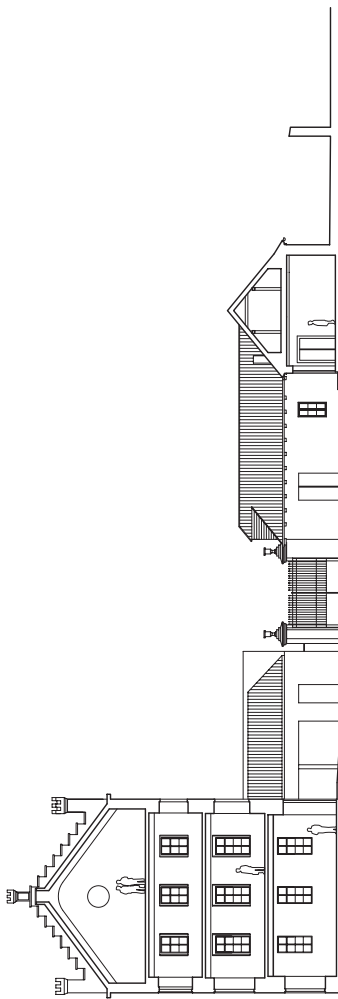
VÝCHODNÍ POHLED / EAST ELEVATION

PŮDORYS 2.NP / 1ST FLOOR

PŮDORYS 1.NP / GROUND FLOOR

PŘÍČNÝ ŘEZ / CROSS SECTION

HISTORIE SOVOVÝCH MLÝŇŮ

Pavel Vlček

Přestože první zmínka o mlýnech pochází z r. 1393 je nepochybné, že jejich historie je starší. První mlýny zde patrně nechal založit klášter benediktinek od sv. Jiří na Pražském hradě. Mlýn povětšinou dřevěné konstrukce byl během husitských bouří zničen a celý ostrov se posléze dostal do majetku staroměstské obce. Právě radní Starého města totiž v r. 1478 věnovali pusté místo mistru Václavovi, aby tu postavil pro sebe dům a hamr s brusírnou, ale vedle toho měla stavba sloužit měšťanům jako mlýn na mouku. Tento mistr, celým jménem Václav Sova z Liboslavě dal nově vystavěnému objektu jméno, které přetrvalo dodnes. Staroměstská obec znovu vykoupila místo r. 1574.

K nové výstavbě patrně došlo r. 1589, jak ukazuje pamětní deska, uložená dnes v lapidáriu Národního muzea. Zachovaný popis z r. 1595 naznačuje, že předešlý, z větší části dřevěný mlýn, shořel. Nově postavený objekt byl již celý z kamene. Protože mlýn sloužil Švédům v r. 1648 za dělostřeleckou šanci, došlo k poškození stavby, která byla patrně kolem pol. 17. stol. napravena.

Po pol. 19. stol. získal mlýny František Odkolek, který r. 1858 předložil žádost o přestavbu na „amerikánský“ mlýn a postavení nové obytné budovy (tzv. kolmého křídla). K dalšímu prodloužení a zvýšení obytné budovy přistoupili majitelé po r. 1867, plány této přístavby snad vypracoval František Václavík a až z této doby pocházela romanticky novogotická fasáda nového traktu nad vodou. Nelze vyloučit, že se na jejich vytvoření podílel Josef Schulz, (C. Merhout uvádí jako autora Josefa Zítka), od něhož také pocházejí dochované návrhy. V r. 1896 mlýn vyhořel a jeho funkce nebyla obnovena.

Vyhořelou stavbu koupila pražská obec a v r. 1920 nechala zbořit nově přistavěnou část nad řekou na základě požadavku regulační komise. Původní objekty pak ve stejné době nechala upravit na dílny (truhlářské a klenpiřskou), v domě byl rodinný byt Pinkasů, kteří zde měli hodnotné sbírky. Drobnější úpravy proběhly v l. 1956 a 1959, pak zde delší dobu sídlila Československá akademie věd a po jejím vystěhování zůstal objekt bez údržby. S ohledem na dnešní plánované využití je jistě zajímavé, že již mezi světovými válkami se uvažovalo o zřízení moderní galerie v budově.

VÝSTAVNÍ DVORANA / EXHIBITION HALL

PODÉLNÉ ŘEZY / LONGITUDINAL SECTIONS

Soutěž na Sovovy mlýny v Praze

Sovovy mlýny jsou docela malebnou zříceninou na vltavském břehu na pražské Kampě. Teď by mohly dostat po rekonstrukci přitažlivou náplň - vznikla by tu galerie obrazů ze sbírky manželů Mládkových, kteří po léta dávali v USA dohromady kolekci českého umění, již dominuje sbírka obrazů, grafik a kreseb Františka Kupky. Sovovy mlýny potřebují rekonstrukci, mají krásnou polohu a nejsou památkou mimořádného významu (dnešní neogotickou podobu dostaly až v polovině minulého století, snad za účasti arch. Josefa Schulze), to znamená, že lze něco nového přistavět, aby bylo zázemí galerie na úrovni.

Město poskytlo stavbu, paní Meda Mládková obrazy a z iniciativy nadace manželů Mládkových byla vypsaná architektonická soutěž na adaptaci Sovových mlýnů pro chvályhodný účel. To je samozřejmě jen začátek, pak je třeba dát dohromady nemalý finanční obnos na rekonstrukci a další peníze na provoz, neboť vstupné a další služby - restaurace, kavárna - na něj stěží budou stačit. Soutěž proběhla a s jejími výsledky se můžete seznámit v nové výstavní síni v prvním patře pražského paláce Adria na rohu Národní třídy a Jungmannovy ulice (přitom si navíc můžete prohlédnout tuto kvalitně rekonstruovanou stavbu ve stylu art déco od Pavla Janáka a Josefa Záscheho z roku 1922).

Výsledky nejsou nijak oslnivé, většina návrhů patří do kategorie příliš opatrných a málo invenčních, pár dalších je naopak stěží akceptovatelných pro svou tvrdost a malý respekt ke genui loci místa, kde v centru Prahy výjimečně břeh spadá přirozeně do řeky. Porota, již předsedala paní Mládková, vybrala ale dobré návrhy (mne zaujal z neodměněných i projekt Petra Malinského nebo SIALu Liberec), všechny tři ceny získali současní studenti nebo nedávni absolventi pražské AVU (1. cena Patrik Hocke, Michal Fišer, Jan Mužík). Hned zazněly hlasy, že studenti takový úkol nezvládnou, ale to je nesmysl - jednak je známo, že nejinvenčnější studie pocházejí mnohdy od mladých projektantů, dosud neubitých rutinou a "se srdcem na dlaní", jednak je škola prof. Emila Přikryla skutečně vynikající, o čemž svědčí řada prvních a dalších cen v mnoha soutěžích z poslední doby. V čem je tedy problém, když soutěž skončila úspěšně a předsedkyně poroty podepsala bez jakýchkoli připomínek závěrečný protokol? Paní Mládková, pravda, v soutěži preferovala jiný projekt, který cenu nedostal, ale to už je úděl kompeticí, většina porotců rozhoduje.

Nyní však paní Mládková před médii průběh soutěže zpochybňuje a dokonce se vyjádřila, že soutěže u nás nemají cenu. Je to smutné - za komoušů žádné měření sil mezi architekty neexistovalo a projektovali jen prominenti. Jednou z prvních věcí, kterou projektanti po roce 1989 prosadili, byly soutěže, k nimž prostřednictvím své komory vypracovali velmi kvalitní a demokratický soutěžní řád (některé jeho původní nedostatky se podařilo postupně odstranit). Jistě, Nadace manželů Mládkových nemusí výsledky soutěže respektovat, může si najít třeba proslulého světového architekta a zadat mu projekt přímo (musel by to ale být člověk, který má mimořádnou citlivost k pražskému milieu) nebo může vypsát novou, už neanonymní soutěž mezi odměněnými týmy. Ale v tomto případě mi tyto varianty nepřijdou čisté. Je třeba počítat s tím, že část břemene finančních nákladů na rekonstrukci ponese stát, a ten by měl mít zájem na objektivním výběru, který soutěž zaručuje.

A ještě jedna poznámka na závěr. Meda Mládková vyzývá veřejnost, aby na výstavě soutěžních návrhů sama vybrala, co se jí nejvíce líbí. Zní to na první pohled demokraticky, ale je to jen zdání. Posuzování galerijního provozu i památkářsko-urbanistických aspektů je nesmírně náročné. Je to, jako by chirurg vyšel z operačního sálu na ulici a žádal náhodné chodce, aby mu řekli, jak má postupovat při operaci. Vysoce odborné rozhodování nemohou suplovat laici. Ti by zřejmě - soudě alespoň podle zápisů v návštěvní knize, psaných zpravidla důchodci - vybrali vzhledově nejkonzervativnější projekt, aniž by byli schopni posoudit jeho provozní a architektonické řešení. Z uvedeného vyplývá, že jedinou čestnou možností je zadat realizaci vítězi soutěže.

FOTOGRAFIE MODELU / MODEL PHOTOS

ČESKÁ KOMORA
ARCHITEKTŮ

Vážení pánové
Michal Fišer
Golovinova 1354
432 01 Kadaň

Patrik Hocke
Nad Ohradou 13
130 00 Praha 3

V Praze 3. 3. 1999
Č. j.: 276 - 99 /PI /On

Vážení pánové,

dovoluji prosím, abych Vám poděkoval za Vaše jasně formulované stanovisko, kterým jste v denníku MF Dnes, dne 18.2.1999, vyjádřili nekompromisní podporu dodržování podmínek architektonické soutěže, tedy „pravidel hry“ a to i přes to, že Vaš čestný postoj Vás zřejmě může poškodit v očích potenciálního klienta.

Vaši podpory profese, projevené čestností a přímoučností ve vyjadřování si neobyčejně vážím.

S pozdravem

Dalibor Borák
Ing. arch. Dalibor Borák
předseda dozorčí rady
České komory architektů

PŮVODNÍ STAV / ORIGINAL STATE